

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/4 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oară 6 cr. a treia-oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Poplăci Nr. 15.

Telefon Nr. 14.

Se prenumără și la poste și la librării.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscrise nu se înapoiază. Numeri singuratici à 5 cr. se vînd la „Institutul Tipografic“.

Două curente.

II.

Vom prezenta acum unagiul făcut la 8 Iunie în lumina, în care ni-l arată „Vaterland“. În nrul dela 1 Iunie acest organ, recunoscut ca stînd aproape de cercurile Curții, apreciază într-un lung articol, care a făcut senzație în presă, cele petrecute în palatul din Buda.

În modul cum „Vaterland“ predă lucrurile, cele două curente se disting foarte bine.

Pentru ea vorbirea ținută de presidentul ședinței comune a dietei, contele Károlyi Tibor, vicepresident al casei magnaților, a fost — un punct negru al zilei festive; ear' vorbirea lui Szilágyi înaintea Regelui — un punct și mai negru; pe când ținuta și vorbirea M. Sale a fost numai lumină, o lumină bine-făcătoare, care a dîrșit, ceea-ce-este doi au stricat, a luminat prezentul și a indicat luminos căreia viitorului. Dar' se cităm din organul vienez:

„Sala festivă a palatului dietei a fost inaugurată prin unicul semn de omagiu adus numelui, acum mai înainte pronunțat, al lui Francisc Iosif. Oratorul, care a dezvoltat vorbirea omagială (Károlyi Tibor. R. Tr.) a-a mai anexat și o promisiune solemnă aproape demonstrativă sovietică, dar' nu și-a adus aminte de relațiile, pe cari Ungaria trebuie să pună mare preț și pe cari Monarchul îndată după aceea, în vorbirea Sa de răspuns la omagiile dietei le-a accentuat așa de mult.“

Prin cuvîntul „promisiune solemnă“ (*eine fast demonstrativ-schwurartige Bethuerung* — promisiune cu jurament) se face aluziune, evident, la pîsagiul final al vorbirii lui Károlyi, în care el zicea:

„În acest loc, noi, pe care adese-ori de desparte lupta de partid, dar' întodeauna ne unește iubirea de patrie, noi, se ne legăm înaintea D-zeu, că această patrie, pe care străbunii noștri au cîștigat-o și apărut-o, vom apăra-o și noi și omagiile noastre, — că până mai există vr'un Maghiar, și amîntul acesta sfînt „Magyarország“ (țeară-ungurească), va fi întodeauna. Așa se ne ajute D-zeu!“

Omisinea de care se plînge „Vaterland“ că a făcut-o Károlyi, e că de spre dualism, despre Austria, n'a spus nici o amintire. Dar' se vedem al dîrșit-lea punct negru.

... un al doilea punct negru al zilei de ieri — continuă „Vaterland“ — a fost în-vîntarea lui Szilágyi, presidentul camerei, în trînd Monarchul. S'a răsonat de sine fafă, că s'a făcut abateră dela tradițiunea de 900 ani și a permis, ca Monarchul să se în-vîntă bească, nu primul demnitar al țării, (Prințele. Red. „Trib.“) au oratorul casei dietei a parlamentului, ci în abateră dela ordinul constituțional încă în vigoare, oratorul casei deputaților. Pe el l-au împins în sus așa rațiunile de suveranitate a poporului ale cîlice de parlamentari decăzuți și de acea așa domnici de acțiune, apoi și el însuși chin în sala Tronului s'a purtat nu mai puțin în oportun, supărător.

„Szilágyi și-a arătat ieri, așa pe fafă natura sa de om așa de brutal, fără considerații și adevărat profosomărginit dela Dobriță, (seine brutal-wildes sichtslose Natur und seine echt debiliznische Professoren-Beschränktheit). Ambele case ale dietei au venit să și facă omagiile cătu Monarchul. Szilágyi însă n'a vorbit în numele dietei, nici în al casei de deputaților, ci numai în numele acele cliche radical-liberale, care prin doctrinele francezești vrea să despoaie Ungaria de caracterul seu vechiu, creștinesc, adevărat constituțional și dinastic, care (clică) m'ales dela 1890 înc-oace, vrea să răstoarnă opera dela 1867 (dualismul) și în legătură cu cel mai mari dușman ai factorilor, ca stau la spatele acelei opere (Curtea. Red. „Trib.“) se nîsuesc cu mare zel, ca să împingă Ungaria pe căi nouă, în privința dreptului public, în privința națională și confesională, întempe-se măcar ori-și-și „Oamenii au venit să și facă omagiile“ Szilágyi însă, a avut obrăncie, ca fără să cerut învoirea membrilor dietei, să amalgameze vorbirea de omagiu cu expunerile unui program de partid politic și se provoacă direct pe Monarchul catolic al unui imperiu vechiu și poliglot, ca să se pună în frunte să arangierii unei case de cărți după doctrinări moderne necreștine*).

*) „Szilágyi aber hatte die Dreistigkeit... die Huldigung mit der Auseinandersetzung eines Parteipolitischen Programmes zu verwickeln und den katolischen Monarchen eines alten und vielsprachigen Reiches direct aufzufordern, sich zur Aufhebung eines modern doktrinierten unchristlichen Kartenhauses an die Spitze zu stellen.“

...Szilágyi nu s'a îndestulit cu distincțiunea pe care el așa de puțin a meritat-o, că i-s'a dat voe se aibă un rol acolo. El a voit să și mai desfășure și concepțiunile sale de drept public, cari la adică se împacă și cu uniunea personală și de aceea provocă mai ales aplausele aprobătoare ale Kossuthiștilor, ideile sale naționale și radical-liberale, cari înseamnă reforme pline de primejdii“.

„Aceasta, și de altfel, a fost neoportun și neorivrit, aceasta a și reușit așa de plicisitor-dăscălesc, încât rîndurile din fund ale deputaților și magnații au devenit impacienți, au murmurat și au început se converseze, și chiar bonvezi dela 1848/9, cari aparțin dietei, cuahiceau de nerușinare („szemtelenség“) a face la o atare ocaziune astfel de greșeli oratorice“...

Credem, că e și superflu să mai continuăm cu citatele. Cele de până acum ne arată indetelul curentul reprezentat prin Szilágyi, curentul liberalismului fals, radical, anticreștinesc, dar' brutal-sovinist și exclusiv maghiar, precum și modul cum se consideră acest curent în anumite cercuri din Viena.

Să vedem acum curentul contrar, antiliberalismul, care pentru noi înseamnă, mai mult sau mai puțin, înfrîngerea hegemoniei exclusivismului maghiar și ridicarea la viață și valoare a naționalităților. Acest curent a străbătut de dincolo de Leitha și a fost reprezentat prin M. Sa. El se arată, aci în sala tronului din Buda, foarte debil, foarte timid, dar' se arată, și atîta deocamdată e destul.

Etă cum se prezentă acest curent în lumina lui „Vaterland“:

„Vorbirea M. Sale a fost mai înainte o mulțumită cătră D-zeu și cătră națune o apreciere corectă a virtuților ei. Mai departe însă, respingînd și nimicind năduirile lui Szilágyi, vorbirea a fost o indigitară la cele mai necesare temelii a imperiului s-tului Stefan: la religiuie, fidelitate cătră Regele, concordie frățească, condițiuni de existență, cari în ultimii 6 ani au fost rușinoșe, orate și criminal desprețuite tocmai din partea oratorului dietei și a soților sei liberali și kossuthiști.“

„Duminecă deja, la recepțiunea comiților-supremi și a reprezentanților capitalei, a designat „ingrijirea pentru bunăstarea materială și morală a populațiunii, fără deosebire de confesiune și naționalitate“ ca o condițiune principală a vieții statului, ear' dela capitală a cerut, ca ea să fie pentru țeară „un model de fidelitate, adevărat patriotism, virtuți civice, religiozitate, moralitate și progres“, ca numai zile plăcute se petreacă în ea.“ „Acestea au fost cuvînte, ca și luate din testamentul Sfîntului Stefan“, — zice „Vaterland“ și după-ce expune rînd pe rînd cuprînsul vorbirii, ea face o observare, care ne prezentă vorbirea într-o lumină și mai interesantă.

„Fie, ca această vorbire de tron se rămîna întipărită în inimă, mai afund și mai neștearsă decăt legea milenară, care a fost inspirată dintr-o tendență nu chiar loială“.

Descoperirea ultimă e dintre cele mai interesante. Ea indică un șir de idei în ordinea aceasta, și întărește tot mai mult părerea, că întru adevăr tendențele milenare ale stăpînitorilor noștri încep a ave tot mai puțin sprigin din partea Coroanei. Noi ar trebui să folosim această direcțiune, care abia începe a se străvede, și luînd pildă dela neîmpăcătii fusmani ai falsului liberalism brutal, dela antisemiți, să lucrăm pozitiv pentru a lăsa tot mai mult, că un „stat național maghiar“ în Ungaria e o nălure, pe care e timpul să o respingă Coroana și să o părăsească și Maghiarii.

„Politică perversă“. Într'un articol astfel intitulat se ocupă „Budapester Tagblatt“ de politica observată de fracțiunea Kossuth cu legul desbaterii proiectului despre judecarea curială. Fracțiunea lui Kossuth a votat că toate punctele împreună cu cliche guvernului, ceea-ce înseamnă, că Kossuth și aderenții sînt dușmani fătîși ai alegerilor curate, prieteni ai guvernului. Această perversă atare de vederi între kossuthiști și guvernali „B. T.“ o interpretează astfel: „Un motiv natural și cu minte nu se poate afla în procedura aceasta. Nu poate fi pusă presupunerea, că partidul cel mai

radical, care nu recunoaște baza juridică a statului și care tocmai acum vrea să pună la cale o agitațiune în contra afirmațiunilor Regelui, să stea acum în serviciul guvernului. Nici cabinetul Bánffy, și nici Eötvös Károly nu pot ave curagiul moral de a încheia un pact în toată forma; Bánffy din respect față de Domnitor, ear' Eötvös din teama de alegători. Este posibil, că politicianii perversi se vor fi unit în punctul acesta în tendențele lor, de a fi neplăcuți preoților și de a face din nou iluzorie libertatea electorală“.

„Bánffy posat. „Budapester Tagblatt“ are în numărul de ieri un interesant articol contemplativ asupra politicei din anul millenar. Scoatem din acest articol următorul pasagiu:

„Stările politice în general sînt insuportabile. Faptul acesta nu-l poate nega nime dacă are ochi și urechi. Modul, cum bunăoară este tratat ministrul-president, îl doare chiar și pe contrarul lui, și doare cu atît mai mult, pentru-că fiecare simte, că în anul nostru millenar cea mai mare demnitate este concredută unei „nule“, care numai în ședințe „mute“ se poate afirma“.

Viena creștină pentru naționalități.

Marele meeting din Prater.

— Raport special. —

Viena, 10 Iunie n. 1896.

(Urmare).

Di Schreiber se ocupă apoi cu uniunea între Ungaria și Transilvania și accentuează modul ilegal în care s'a făcut acest act de unire, un act care a fost cauza principală că Românii au devenit subjugati, au devenit sclavi ai unei rase neîndreptățite de a domni... (Aplause). În urma solidarității întregii preese jidane, atît din Ungaria, cat și din străinătate, mult timp a domnit un adînc întunecet asupra chestiilor naționale din Ungaria. Și numai în timpul mai recent vîlul fu depărtat, necunoștința fu disipată, și lumea întreagă văzu un crînd regim al puterii brutale, al unei tiranii ne mai pomenite, care se ascundea, se masca cu sunătoarea frasă „libertate și egală îndreptățire“. Toate cele zece milioane ale popoarelor nemaghiare din Ungaria și Transilvania fură proscrise de 6 milioane Maghiaro-Jidani, și toate instituțiunile, între gul aparat al statului e astăzi în mișcare, spre a le răpi în modul cel mai barbar, în modul cel mai brutal, ce le este mai scump, spre a le răpi individualitatea națională. (Aplause).

Dintre toate naționalitățile nemaghiare Românii au fost primii, cari cu sacul jurămint pe buze, că nu-și vor lăsa drepturile calcate în picioare, s'au ridicat în contra dușmanilor lor, s'au ridicat pe basă legală, s'au ridicat ca acusatori.

În primăvara anului 1892 puteai vede pe străzile Vienei în grupuri de grupuri bărbăți venerabili, căte unul cu barbă lungă, albă, cu față de Roman; puteai vedea portul frumos din munții carpatini, din văile, unde răsuna o melodioasă și dulce limbă. Era deputațiunea Românilor la Viena, o deputațiune care venia să și ceară drepturile, subțernînd împăratului „Memorandul“ naționalităților nemaghiare și îndeosebi al Românilor.

În toate ziarele s'a ridicat o furtună de injurii, o furtună de atacuri — poate pentru-că i-am primit noi cu brațele deschise, pentru-că cu voe tare le apărăm noi drepturile... (Aplause). Da! Domnilor! presa jidana a fost un mare factor, o gravă cauză, că deputațiunea nu și-a aflat drepturile, ci desamăgită a fost silită de a se reîntoarce.

Și acasă îi primiră pe bravi Români cu petri și înjurături, le dărîmară casele, îi traseră înaintea unui lor maghiar. Acusații pe acusatorii lor...!

Da! și acest for îi condamnă la temnițe, la închisoare — pentru-că și-au cerut drept lor. (Strigăte, șgomot, mișcare generală, strigăte de „Pfui!“ „Schändlich!“)

Domnilor! Deputațiunea aceasta totuși a avut un mare efect, un efect pe care poate Românii înșiși îl vor și aprecia. Căci deputațiunea a atras atențiunea Europei asupra lucrurilor ce se petrec în regatul ungar, deputațiunea aceasta a cucerit simpatia tuturor popoarelor pentru cauza română, deputațiunea aceasta a asigurat Românilor rolul conducător în mișcarea naționalităților. (Aplause).

Vorbitorul expune acum mai pe larg toate cerințele naționalităților nemaghiare.

Și ce cer oare naționalitățile nemaghiare? Cer, ca așa numita lege a național-

tăților, care figurează ca un ce frumos pe hîrtie, de fapt însă nu există, să fie realităată, să fie aplicată și în praxă. Ei cer regularea legilor electorale, regularea censului prin o lege electorală corăspunzătoare pretenșiunilor lor juste. Ei cer, ca într'adevăr neforțați și neîndreptățite de baionete să și poată valida dreptul lor de alegători la alegerile dietale, municipale etc. Ei cer egală îndreptățire în administrațiune, pe terenul de instrucțiune, pe terenul justiției. Ei cer cu un cuvînt, ca să fie ridicate stările excepționale, care sînt în vigoare față cu toți nemaghiarii, pe toate terenurile.

Ei cer, ca în dezvoltarea lor națională să nu fie împedecați, ca individualitatea lor națională să nu fie atacată prin încercări de maghiarizare brutale... (Aplause îndelungate. Strigăte de „Hoch die Nichtmagyaren!“ „Hoch die Rumänen!“ Mare însuflețire).

Vorbitorul ilustrează acum prin exemple, că toate aceste pretențiuni sînt juste, sînt îndreptățite. Expune motivele, cari au silit popoarele nemaghiare să decidă pasivitatea, să decidă abstenența. Ca dovadă eclatantă despre modul, cum în Ungaria se calcă dreptul electoral în picioare, citează cazul lui G. Pop de Băsești, alegerile din Stupava și Neutra. Vorbește despre starea școalelor în Ungaria.

Nici o școală nemaghiară nu e susținută de cătră stat, nici una baremi. (Auziți). Cu ocaziunea milleniului se zidesc 400 școale „de stat“, școale șoviniste maghiare în cercuri locuite de nemaghiari. (Auziți). Și nu e destul cu stăta, în Ungaria au și „fabrici de maghiarizare“, cum le-a numit poporul. Sînt acele institute, care te revoltează în adîncul inimii, acele institute, unde pandurii duc pe tînrul băiat de 3—4 ani, ca să nu audă cîntecul mamei, graul dulce al poporului seu, ca să învețe idiomul maghiar, ca să se imbibeze în frageda sa copilărie cu povestea despre faimosul Árpád, căci doară în Ungaria numai o „națiune“ e iertat să existe... (Furtună de strigăte de indignare. „Das ist Kindesraub“, „Das ist Mord“).

Și Maghiarii nu se mulțumesc cu fragedele lor jertfe, ei lacomi tind să maghiarizeze și pe cei bătrîni. Amploiații înalți, abuzînd de drepturile lor, îndeamnă prin circulare pe supușii lor să și maghiarizeze numele. Citează pasagiul următor din o atare ordinațiune*): „Modalitatea pentru maghiarizarea numelor este deja înlesnită, așa că n'ai decăt să predai vicecomitelui o petiție provăzută cu timbru de 50 cr... (Strigăte de: Pfui 50 kr. Magyaren, Schmach). Da, e foarte înlesnită, căci cu un timbru de 50 cr. te poți face trădător al neamului tîu, al națiunii tale. (Mișcare, indignare generală). Vorbitorul continuă, aducînd exemple despre urmărirea nemaghiarilor, despre trista stare a justiției în regatul maghiar. Vorbește de multe-ori întrerupt de strigăte de indignare despre brusca purtare a Maghiaro-Jidanilor și apără apoi cu mare căldură presa nemaghiară, aducîndu-i frumoase elogi, și arătînd ce are să sufere pentru vocea-i liberă. Apoi vorbește despre Sașii transilvăneni.

Ar fi o mare eroare, dacă ar crede cineva, că elementul german nu suferă nimic din partea Maghiarilor. Sașii drept că au pactat cu Maghiarii, și deci ei delegeă vre-o

*) Ordinațiunea lui Girsik 1881: Vezi „Replica“.

Serbii se organizează. Organul radical sîrbesc din Zagreb, „Sërbroran“, anunță, că acolo s'a ținut o conferență a Sêrbilor din Croația și Ungaria, care a hotărît a încheia un partid național sîrbesc independent, al cărui membri — deputați, să formeze cluburi independente la dieta Croației și la congresul bisericesc din Carloveț. Această nouă grupare are să fie începutul spre epirea Sêrbilor din taberele guvernamentale în Croația și Ungaria; ear „Sërbroran“ va fi organul noului partid.

Știre foarte îmbucurătoare, dacă se va adeveri futeagă, așa cum este.

cățiva deputați în dieta maghiară. Dar' precum de exemplu, nu poți nici-decăt judeca din numărul partidului stîng (Vereinigte Linke), influența elementului german în Austria, nici deputații Sași nu sînt nici-decăt o dovadă, că Sașii ar fi în cele naționale mai bine situați decăt celelalte popoare nemaghiare din Ungaria și Transilvania. Deputații Sași drept că sînt membrii partidului guvernamental, dar' din această împregiurare nu au avut Sașii nici un folos: folos a avut numai și numai guvernul; așa de exemplu la votarea legilor bisericesti. Deputații Sași, atunci au votat pentru legile bisericesti, deși aceste involvau o deplină emancipare a Jidanilor și totodată nouă arme pentru maghiarizarea popoarelor din Ungaria și Transilvania. (Strigăte de Pfui! Rașine!) Și Sașii într'adevăr au să suferă din partea actualului regim, tocmai atîta, tocmai atît de amar ca și Românii, ca și Sêrbii, Slovaci etc. Dar' cu viuă bucurie fîm în totodată de o datorință a saluta noul curent antimaghiar în sinul poporului săsesc, un curent în a cărui frunte stau așa numiți „Sașii verzi“ (Die Grünen), un curent demn de poporul săsesc și organul lor „Kronstädter Zeitung“ prin o laudabilă atitudine caută a ispăși ce apăsătorit poporului săsesc. (Aplause, Bravo). Dar' pe elementul german în general, și îndeosebi tocmai pe Sașii și pe Nemții din Agram, totuși îi lovește o gravă învinovățire, căci dacă politica lor oportunistă nu i-ar fi sedus de a-și uita de sacrele lor datorințe naționale, naționalitățile nemaghiare sigur nu ar fi suferit, ce au suferit. (Aplause, Aprobări). (Va urma).

Delegațiunile.

Politica externă a monarhiei.

(Urmare).

Imediat după contele Goluchovski a luat cuvîntul delegatul ceh-tînr Dr. Kramarz.

Măncînd dela cuvintele ministrului, că Austro-Ungaria n'are aspirațiuni de cucerire, zice, că monarhia trebuie să fie puternică chiar și numai pentru aceea, de a se apăra pe sine însăși și interesele sale economice în străinătate.

„Dar' și în lăuntru ea trebuie să ofere popoarelor pace și să dea terilor drepturile lor: numai în acest mod ea va dobîndi putere lăuntrică, fără de care nici cea mai bună înarmarea armatei nu oferă garanția îndestulitoare pentru momentele de primejdie“.

Analizînd pe larg evenimentele și schimbările din Orient, precum și politica ce o urmează Austro-Ungaria față cu statele balcanice, oratorul ajunge la concluzia, că această politică a făcut bancrută, pretutindenea și spune:

„Politica balcanică austro-ungară a fost spriginată cu însuflețire de cătră Maghiari și nu era aici destul sînge rece, pentru a-și trage seama, că atît persecutarea Românilor și Slovacilor din Ungaria, precum și politica intereselor agrare ungare, potențată de altfel până la extrem trebuie să ducă monarhia la conflicte cu popoarele agrare balcanice, conflicte mult mai ascuțite și fatale,

decât putea să le nască stângăcia brutală a cutărui sau cutărui general Kaulbars.

„Lovitura ce Maghiarii au îndreptat-o pe nedrept contra exportului de rîmători, n-a delătat toate simpatia în Sîrbia; dovada cea mai bună despre aceasta este ținuta Sîrbiei față cu sîrbările millenare. Așa de departe am ajuns cu politica noastră în Sîrbia, încât chiar partidul progresist este contra noastră. Aceasta e foarte de regretat, de oare-ce Sîrbia se afla întotdeauna în sfera de influență a Austro-Ungariei, ceea-ce adeseori a fost recunoscut de însăși Rusia.

„Ce gîndește oare dl ministru despre raporturile noastre cu Sîrbia și despre deservirea ei în viitor? Vrea Exc. Sa a lua măsuri, pentru a împede, ca politica egoistă a agrarilor din Ungaria să nu tulbure și să nu contracareze politica noastră externă, dar și industriei cisleithane, care trebuie să plătească pentru politica externă 70%, pricinuesc pagube enorme, precum s'a întîmplat aceasta mai înainte în România și acum în Sîrbia.

„Tot așa am pierdut ori-ce influență în Bulgaria. Ceea-ce a făcut prințul Ferdinand, n'a fost capriciu, ci condiție pentru a pute rămâne în Bulgaria. Ear Bulgaria nu cred să-și mai schimbe politica, ci pe lângă toată libertatea în dezvoltarea ei lăuntrică va căuta în afară sprigin și razim în Rusia. Dar nu este destul atîta. Sub Stambulov, la noi aici a fost mult salutat ideea federațiunii statelor balcanice, care negreșit și-ar fi îndreptat ascuțitul contra Rusiei. Azi se ridică la orizont ideea unei federațiuni balcanice sub protectoratul Rusiei. În ultimele zile au avut loc în Sofia sîrbări de înfrățire între Sîrbi și Bulgari, ear ideea înfrățirii ambelor popoare a fost salutată cu entuziasm în Bulgaria întreagă și primită și în Sîrbia cu căldură.

„Industria noastră din țările regatului boem și cea din Austria-de-jos are de păstrat în țările balcanice interese din cele mai vitale; dacă noi sîntem deci aceia, cari prin dările noastre facem posibilă politica externă, trebuie să cerem energie, ca în Balcani să nu se facă politică, care jignește deadreptul interesele noastre, cum s'a întîmplat în România și Sîrbia.

„Foarte periculos ar fi a urma o altă politică și a trage nădejde, a aștepta până-ce Rusia ar pute să se servisească earăși greșeli. Politica prințului Lobanov va deveni o tradiție în Rusia, adică politica prudentă de a nu se amesteca absolut nimic în afacerile interne ale statelor balcanice, dar a merge cu atît mai tare, mai strîns la olaltă cu ele în politica externă. Și acest curent nou nu va rămâne fără influență nici asupra României, unde, prin politica cea nouă a Rusiei vor dispărea multe desamăgiri și temeri, mai ales dacă Maghiarii nu vor părăsi politica lor față cu Românii din Ungaria.

„Politica cea nouă a Rusiei nu cred că se va schimba. Nu e de lipsă ca Constantinopolul să fie rusesc, cîtă vreme este turcesc; Turcia, cum este slabă, ajunge pentru Rusia, care tinde acum mai departe și are alte aspirațiuni decât în Balcani. Și întocmai astfel Rusia n'are trebuință de altceva în Balcani, decât de siguranța absolută, că Bulgaria nu se va lupta în contra Rusiei în cas de război. Intre astfel de împregiurări însă nu este pentru noi nici o pedecă, de a recunoaște în mod deschis aceste stări faptice și a merge la olaltă mîna în mîna cu amici cu Rusia spre folosul creștinilor din Turcia, fără de a amenința existența acesteia. Aceasta va asigura pacea pe multă vreme și aceasta

este ce așteptăm dela politica externă a monarhiei...”

Oratorul vorbește apoi și de „politica fără scrupule, egoistă a Englierei”. Prin urmare „nimeni să nu conțene pe Engliera în politica ei externă; ea va proceda totdeauna astfel, precum îi dictează interesul”. „În ori-ce cas însă, prietenia Englierei n'are pentru noi un așa de mare preț, încât să ne amestecăm fără folos în lupta istorică între Engliera și Rusia, care luptă nu ne privește cătuși de puțin direct și prin ceea-ce ni-am pute atrage numai dușmănia Rusiei, care ar pute să fie statului nostru spre mare pagubă...”

Dr. Kramars mai amintește de diferite tratate internaționale și la urmă adresează ministrului următoarea interpelare:

1. Refinoită a fost oare tripla alianță? Dacă da:

2. Adăugatu-sau oare la tratatul cu Germania de alianță, ce se publicase la timp, la refinoirea lui niște clausele complementare privitoare la Orient?

3. Ținutu-s'a oare seamă la refinoirea tratatului de situația Italiei?

4. Ce pași are de gînd Ex. Voastră a întreprinde, pentru-ca raporturile cu vecinii nostri din Sîrbia să se îmbunătățească?

5. Care a fost pozițiunea luată de către politica austriacă (! Horribile dictu! Kramars n'a zis: austro-ungară. Ugron, Kosuth Pázmándy unde sînteți?) față cu neînțelegerile anglo-germane privitor la întîmplările din sudul Africei și ce poziție ia Ex. Voastră față cu contrastul de interese între Rusia și Engliera?”

După trei alți vorbitori fără însemnătate, Conte Goluchowski a luat încă de două-ori cuvîntul, observînd, că Ungaria a ăreat cea mai perfectă prevenire față cu Sîrbia în afacerea epizotei cu porci; trebuie deci să respingă de hotărîre bănuiala, că-și-odă în această afacere Ungaria ar fi procedat din animositățe. Din contră este „cu totul exclus”, că în această privință „i-s-ar pute face Ungariei vre o imputare” (1).

A mai vorbit încă delegatul Dumba spre a mulțumi ministrului și cu aceasta desbateră generală s'a încheiat.

*

A doua zi, 10 Iunie, comisiunea a luat în desbateră bugetul armatei.

Ministrul de război Krieghammer răspunde la o întrebare privitor la cină ce este a se da, decamdată însă numai de două ori pe săptămână, soldaților, că și el consideră de doric ca să se dea soldaților cină în fiecare zi, dar nu o poate face pe socoteala altor capituli din buget, de altfel însă trebuie să iee în considerare punctul de vedere financiar. Decamdată s'a făcut primul pas, administrația armatei va purta grije ca cînele să se înmulțească...

Dr. Kramars vorbind despre momentul național în armată, spune între altele: „Nici-odată noi n'am contestat, că limba de comandă trebuie să fie una singură; dar nu este de lipsă, ca oficerii să nu vorbească în limba lor maternă și nu este de ajuns, ca să îndruga limba soldaților într'un mod grozav și să nu știe altceva decât înjurăturile. Noi atîta plătim pentru armată, îi dăm atîția soldați voinici, încît este o simplă datorință a bunei cuvințe și a dreptății, ca în armată drepturile noastre să fie respectate întrucît se poate face aceasta fără știrbirea unității ei necesare”.

Deleg. german-liberal Promber, combătînd expunerile Drului Kramarz, a zis între altele: „Soldatul trebuie să cunoască numai o singură naționalitate: cea austriacă.”

Deleg. german-național Dr. Bareuther se declară pentru necesitatea limbii armatei, dar nu cunoaște vre o naționalitate austriacă.

Ministrul Krieghammer: În ceea-ce privește chestiunea limbii, rezultatul instrucțiunii de limbi în școlile de cadeți e foarte mediocru. Oficerii își iau orele de limbi la regimintele lor respective. Se întîmplă că oficerii sînt și preterați (adecă nu avansează în mod regulat), dacă nu învață limba regimentului...”

Dr. Kramarz recunoaște, că ministrul a accentuat în modul cel mai hotărît necesitatea pentru oficeri de a ști limba regimentului și dorește ca numai să nu rămână vorbă goală. — Lui Promber îi răspunde, că nu există „naționalitate austriacă”; pentru așa ceva lipsește condiția de căpetenie — limba; n'avem doar vreo limbă austriacă, și ca să fie cea nemțească, pentru aceasta mulțumim frumos Trebuie să țină seamă de diferitele naționalități, deși aceasta este poate lucru neplăcut. Când Cehii cer aceea-ce au Maghiarii, avem drept deplin a o cere. Atîta credință cătră dinastie, cătră Maghiarii, au dovedit și Cehii, ear soldați și bani pentru armată au dat mai mulți. Avem deci drept să cerem ceea-ce au Maghiarii; când vom aplană certele naționale în țările boeme pe baza absolutei egale îndreptățiri, și Nemții vor gîndi altfel și mai favorabil despre dreptul public al regatului boem.

Delegatul german-liberal Dr. Russ: Privitor la chestiunea națională, concepțiile „națiune” și „naționalitate” se confundă adese-ori. Pe această confundare se bazează și deosebirea între Promber și Bareuther. Oratorul este pe deplin înțeles cu acest din urmă, că nu există „naționalitate austriacă”, dar precum se vorbește despre totalitatea cetățenilor Ungariei că sînt națiunea ungără, tot așa se poate zice în acest sens și despre alte state. Dr. Promber a vrut numai să arete, că cetățeanul, făcînd parte din armată, a luat asupra-și datorințe îndoeobi de mari față cu patria întreagă, ceea-ce însă nu este iertat să-l împedece, a ține la neamul sau cu credință, căldură, ba și prin fapte” (thätig)...

La sfîrșit ministrul de război anunță, că școala de cadeți cea nouă pentru infanterie, ce o înființează bugetul, va fi construită în Budeiovițe (Budweis, unul din cele mai de frunte orașe provinciale din Boemia, unde se țin și renumitele alergări de cai).

Lui Pázmándy.

Foaia fostului reporter Fernand Xau, „le Journal”, a publicat nu de mult un articol al celebrului comis-voiajer Pázmándy, în care se zicea că naționalitățile trăesc în Ungaria ca în stîlul lui Abraham. Redactorul părții politice, d. Saissy, a fusotit articolul lui Pázmándy de câteva rînduri, spunînd că ar publica bucuroș un răspuns din partea cuiva care ar afirma contrarul în ce privește naționalitățile. La această provocare d. Ioan T. Ghica a prezentat un răspuns, pe care însă d. Saissy a refuzat să-l publice. D. Ghica a scos răspunsul seu în o broșură intitulată: „Les Roumains de Transylvanie et de Hongrie”, după care dăm aci un scurt resumat.

Fără a avea pretențiunea de a vorbi în numele naționalităților din Ungaria, d. Ghica răspunde neexactităților din scrisoarea lui Pázmándy în ce privește pe Români, despre cari zicea între altele că „au o libertate de presă și de întruniri pe care Englezii ar pute o invidia”. Răspunsul dlui Ghica se bazează la fiecare cuvînt pe documente și date statistice.

Libertatea presei într'un fel e înțeleasă și aplicată față de Maghiari și în altfel față de Români. Într-o perioadă de 10 ani (dela 1 Ianuarie 1884 până la 31 Decemvrie 1894) s'au făcut Românilor 47 de procese de presă, în care au fost acușați 161 de ziaristi și dintre cari numai 17 au fost achitați. Pedepsele sînt ridica la 59 de ani închisoare și amendele la 11.840 florini. Aci nu sînt socotite condamnările pentru tricolor, nici ultima condamnare a dlui Candrea dela „Dreptatea”.

Cât pentru libertatea întrunirilor, ultima dovadă — oprirea conferenței naționale române, pe motivul că ținerea ei ar fi o atingere adusă „națiunii ungare unitare și indivizibile”, — e edificătoare.

Ciudată concepție a libertății! Pázmándy nu se teme de deputații români ori slavi. Se înțelege, căd nici nu sînt în parlament liberali Ungarii deputați cari să reprezente într'adevăr națiunea română și căd cei cățiva Români de naționalitate nu reprezintă poporul, ci sînt membri ai partidului guvernamental maghiar!

Pázmándy afirmă apoi, că în Ungaria ar fi față în față 9 milioane de Maghiari cu tot atâtea milioane, reprezentînd gese naționalități deosebite. La această afirmațiune d. Ghica răspunde întemeiîndu-se pe datele statistice maghiare:

„Ungaria cu Transilvania cu tot, dar fără Croația, are o populație de 15,133.494 locuitori, dintre cari 7,356.874 sau 48.61% Maghiari și 7,776.620 sau 51.39% nemaghiari. Dacă la aceste cifre adăugăm populația din Fiume (24.494) și Croația (2,186.410) ajungem la cifra de 9,917.668 sau 57.76% pentru naționalități asupra populațiunii Ungariei..... Românii întră în această enumerare cu cifra de 2,589.000 sau 17.18%.”

D. Ghica remarcă, firește, că aceste cifre sînt nexacte, fiind date de biroul de statistică maghiar, atît de interesat să falsifice și cifrele, în folosul ideii de stat național unitar. Dar în fine! Pázmándy le mai falsifică și el, — pentru a lumina străinătatea asupra „adevărurilor” stări de lucruri din Ungaria.

În ce privește Liga, crima cea mare ce-i face Pázmándy este că subvenționează școalele și bisericile românești. Dar care școli românești sînt susținute de guvernul din Budapesta? întreabă d. Ghica. Printre cele 400 de școli deschise din incidentul milleniului, nici una nu-i românească, toate sînt maghiare; ear guvernul duce o campanie de maghiarizare forțată și în contra celor care sînt susținute cu mari greutăți de Români.

Cât pentru acușarea că naționalitățile ar duce o luptă contra unității statului, ea e grațuită și ridicolă; în nici unul din programele dela 1848 încoace nu se întănește o asemenea idee.

Sîrbările millenare au scop pur politic; ele sînt numai o manifestație economică. Ungurii vor să arete Europei că Ungaria, fondată de Árpád acum o mie de ani, este „un stat unitar național maghiar”. Atata numai, că în ajunul acestor sîrbări, comitetul executiv al celor trei naționalități aliate, întrunindu-se în Budapesta, a publicat o protestare în contra acestor sîrbări, celebrate de o minoritate contra majorității locuitorilor țării.

D. Ghica termină reproducînd cuvintele lui Pázmándy:

„Haideți, d-lor, veniți în masă din toate țările, veniți în Ungaria, priviți în libertate, examinați cu sumpătate situația naționalităților nemaghiare și pe urmă judecați! Vedeți dacă Maghiarii sînt amici ori-cărei idei de progres, de echitate și de libertate, sau dacă nu sînt decît „tirani” și „barbari”.

Apropo de Milleniu.

Am luat după „Gazeta Transilvaniei” notă despre un articol apărut în ziarul „la Vérité” din Paris, „Apropo la milleniu”.

Articolul e datorit penei cunoscutului publicist Charles Loiseau și e scris cu o vervă și un sarcasm, cum rar întănești chiar în foile franceze.

După-ce știe, că milleniul poate să prezente vre-un interes pentru buchiniști, dar nu pentru Europa modernă, dl Charles Loiseau adaugă:

„E năsfătat, s'a isprăvit, e materie de discursuri universitare. Maghiarii nu au decât să descindă respectuos și cu pompă în acest cavou de familie, — unde ei vor găsi mai ales cîmăle și tibiile sîrmanilor iloți, pe care ilustrii cucuritori i-a masacrat, — nimic mai grept. Fiecare națiune are cripta sa și o vînzăză cu drept cuvînt. Dar' se ne pretinde să-i, ca să ne asociem și noi la acest pelecet pagiu al patriotismului lor și a zădării noastre a ce gravă emoțiune în giurul numelui unui barbar, care s'a condus față de civilizație la Mesureur la cursele dela Auteuil — această candid și trebuie să aibă cineva, chiar în gîgurește, un cuvînt de treizeci-și-gese de persoane pentru a exprima acest fel de... greșală...”

„Ar fi edificat în capul bulevardului Andriy un turn de 8 sute de metri sau de ar fi înformat Danubiu în cascade luminoase, aunci probabil, că reporterii și turisții s'ar fi derangiat să meargă la Budapesta. S'ar fi zis: „E frumos, e interesant”; s'ar fi zis poate chiar: „E ceva maghiar!” Dar' așa... în disprețul decorului, care de altmîntrelea nu-i minunat, este o abstracțiune care dominează stăbarea: ideea națională maghiară încarnată în Árpád. Cui oare, în afară de Ungaria poate să-i vorbească această abstracțiune? Tu se află în Europa un individ pe un miriametru pătrat, care să știe cine a fost Árpád, și cei cari știu nu găsesc subiectul tocmai orbitor de strălucire...”

În Charles de Loiseau reproduce apoi după „l'Indépendance Roumaine” următoarea scrisoare a dlui V. A. Urechia, valorosul fost președinte al Ligei culturale, ca răspuns la un articol de reclamă a milleniului apărut în „l'Indépendance Belge”:

„l'Indépendance Belge”, — zice dl V. A. Urechia, — e prea mult amică a adevărului, pentru-ca să nu mărturisască că o gravă eroare s'a străcurat în primul-sau-Brunelles de la 3 Maiu curent, acolo unde se zice că „Maghiarii sînt singurul popor al Europei actuale, care se poate mîndri cu o existență națională și independentă de o așa de lungă durată (o mie de ani)”.

„Mi-am luat osteneala de a releva această eroare a lui „l'Indépendance Belge” dintr'un scrisor; dar fiindcă sînt convins că această scrisoare nu-i va parveni, — de care-ce tot ce trimit eu e riguros secestrat de către liberala postă maghiară, — Vă rog să-mi acordați un mic loc în „l'Indépendance Roumaine” pentru a protesta contra falsei legende, pe care, — sub impresiunea gălăgiilor

„FOITA TRIBUNEI”

Din grația regelui.

Novelă istorică din timpul domniei regelui August-cel-tare.

De

Adolf Lippold.

(Urmare.)

Creștina obrazului regelui se făcî mai adîncă și contesa se uită spîriată la iritarea regelui.

La un semn al stăpînii sale Thekla d'Uechtritz se retrase făcînd o adîncă revență, bucuroasă de a pute vorbi vre-o câteva ore cu căpitanul care o aștepta, și neobservînd iritarea regelui.

„Afaceri — Maiestate — chiar și aci în casa mea?” întrebă contesa mirată, luînd loc pe scaunul la care o condusesse galant Regele.

„Tocmai!” zise regele stînd aproape de scaunul contesei și pînuindu-se în urmă jos pe un mic tabouret, examinînd cu priviri neîncrezătoare fața iubitei sale.

„Și n'as pute afla în ce consistă afacerile care vî urmăresc până și în casa mea,

în care domnește numai iubire și devotament pentru d-voastră? întrebă contesa privind cu gingășie la rege.

„Să lăsăm la o parte — zise regele aspru împingînd înapoi scaunul și ridicîndu-se. „Spuneți mai bine fără de încungurii, cum de se întîmplă că tineți ascuns în casa d-voastră contra științei mele pe un oficer urmărit pentru un duel de cătră comandantul orașului deja de 3 zile?”

Contesa căreia nu i-se anunțase visita patrului, ca ceva secundar și fără importanță, rămase un moment ca o statuie de peatră, după aceea se ridică și înălțîndu-și fața mîndră zise iritată:

„Dacă Maiestatea Voastră a venit aci de a ofensa o femeie fără de apărare, ar fi fost mai bine a rămâne departe de casa mea și acum deși inima mi-s'ar fi rupt de durere, totuși aș fi fost scutită de a fi încercată cu acusări ne mai pomenite, de bărbatul pe care îl iubesc!”

La aceste vorbe contesa căzî înapoi în scaunul ei și începî a plînge.

Regele se plimba iritat prin cameră.

„Susțineți dar' doamnă, că căpitanul gărzi mele d'Eude nu s'ar afla aci ascuns?”

„Vă jur pe tot ce am mai scump, că aud abia acum prima vorbă despre această acusare nerușinată!”

Regele trase clopoțelul, la sunetul acestuia apărî portierul, care la întrebările lui istorisi că o patrulă ar fi crezat aci pe un tugar, dar' plecară însă la asigurările sale.

Aserțiunea conducătorului patrului, că fugarul ar fi găsit scăpare în această casă i-s'a părut atît de fără de înțeles, încât n'a mai crezut de necesar a mai raporta contesei această vizită.

„Toate odăile nelocuite”, mai adăugă portierul, sînt bine închise pe cît timp pe cele locuite am lăsat a fi cercetate de cătră servitori sub supravegherea mea, cu toate-că știusem că n'o să găsim nimic.

„Toate odăile?”

„Toate, Maiestate, afară de cele ale d-nei d'Uechtritz; pe acestea nu le-am cercetat eu, însă cameriera d-nei a făcut-o. Dealtmîntrelea gîndiți-v Majestate, că și foamea ar fi trebuit să-l scoată pe fugăr din ascunzătoare, căci fuga s'a întîmplat deja de 3 zile.

La un semn al regelui, portierul părăsi odaia.

„Hm”, zise regele luînd mîna contesei, „scușă-mi, iubită contesă, dacă v'am ofensat, dar' — mica Uechtritz se fi —?”

„La ce vî gîndiți, Maiestate?” răspunde contesa zîmbind. „Domnișoara e o fată bravă și onestă! — Garantez pentru dînsa în ori-ce privință!”

„Se poate! — dar' — oare n'ar fi jucat mila un rol însemnat în această chestie? Știți una, dragă contesă? S'o surprindem fără de veste!”

„Dar', Maiestate!”

„Ei — ce e cu asta? Acordați-mi ajutorul d-voastră, dragă contesă — cine știe ce o să descoperim, — de altmîntrelea se nu i-se întempe miticii în nici un cas ceva!”

Contesa acceptă zîmbind. Era veselă a vedea pe rege bine dispus.

„Dar' ce să zic tinerii dame asupra atacului nostru?”

„Ce dorești, dragă, din parte-mi fie și adevărul!”

* * *

În odaia d-soarei Thekla d'Uechtritz se deau în acest timp la masă, d-soara și portierul ei, fiind serviti de Sabina.

Căpitanul era foarte serios, căci cu zîmb de mîne i-se isprăvia concediul și de nu dădea de bunăvoie în mînile justiției era fie urmărit ca desertor. Nu era deci de mirat că era foarte trist, cu toată apropierea ridicată a iubitei sale.

Era decis, că de îndată-ce nu se va tîmpla vre-o schimbare în soartea sa să predee de bunăvoie, nefiind nici o speranță fugă, căci palatul era bine păzit. Chiar șezutul lui aici nu i-se părea demu, căci

ia de datoria sa a nu da ansă la neplăceri sau la vătămarea onoarei protectorului sale.

De sigur, că Thekla nu voia să știe nimic de predare și-i inspira din nou curagiu prin aceea, că venind earăși regele la stăpîna sa, îi va fi posibil a se ruga pentru dînsul la contesă și a ajunge prin aceasta la libera-re sa.

Amîndoi ridicaseră tocmai păharele și privindu-se cu gingășie, ciocniseră pentru schimbarea sorții căpitanului, căd deodată Sabina se repezi în odăe.

„D-zeu meu!” zise ea uitată, „regele — d'grabă, domnule căpitan în dulap — regele îmi urmează!”

Amîndoi se ridicară mîhniiți, însă înate de ce căpitanul ar fi putut-o întreba, Sabina îi și apucase de braț și îl și împinse în uulap; după aceea se așeză ea singură în locul căpitanului, făcîndu-se ocupată a supă cu tîpăna ei.

Nu era nici o minută de pierdut, căci înainte ca Thekla să se fi putut reculege, pșa se deschise și contesa Cosel urmată de regele August intră în camera damei ei de onoare.

(Va urma)

și discursurilor ce se debitează dela Buda-
pesta, — Maghiarii caută să o acrediteze în
Europa.

„Nu, Maghiarii nu sînt singurul popor,
care, în Europa actuală, și-ar fi conservat
naționalitatea.

„N'am să pledez eu cauza altor popoare
decît al meu. Aparține Grecilor, Germanilor,
Slovacilor, Francezilor, Danezilor... de a spune
Maghiarilor, că descendenții hoardelor sîlba-
tice ale lui Árpád nu sînt poporul cel mai
vechi al Europei. Datoria mea e numai să
sîdez pe istoricii maghiari a demonstra, că
milia lor de ani alcătuie o perioadă de timp
mai îndelungat decît cei optzeci secoli
de existență ai Românilor.

„Dar", vor zice acești istorici, Români
n'au fost totdeauna toți independenți.

„Și ce? E altfel cu Maghiarii?

„Scoateți, vă rog, din *milleniul* atât de
cîntat secolele, în care Ungaria a fost trans-
formată în *pașale*, — ceea-ce nu s'a întem-
plat nici-odată cu România, — adăugați la
aceste secole de sclavagiu turci, secolele
în care Ungaria n'a fost decît o provincie a
Austriei, și binevoiți apoi a-mi spune ce mai
rămîne de faimosul *milleniu*?

„Dar" chiar în zilele noastre Ungaria
este ea oare independentă, ea, care nu are,
pentru ea singură, dreptul de război și de
pace, nici o armată în adevăr națională; ea în
sfîrșit, care nu poate fi reprezentată pe lângă
statele Europei, decît prin mijlocirea Aus-
triei?

„Deci nu prea ridicați glasul, d-lor Ma-
ghiari, cînd voți să explicați lumii ce e mil-
leniul d-voastre!

„Ce este?

„Este un *calcul* istoric greșit. Dar' va
fi, — mî tem, — ceva mai grav: un mijloc
mai mult de a ascunde Europei civilizate pro-
cedurile barbare de dominațiune și de su-
presiune a naționalităților, pe care soarta le-a
pus sub legile voastre”.

D. Charles Loiseau însoțește această
scrisoare a dlui V. A. Urechia, între altele,
cu următoarea observație:

„Mărturisesc, că nu sînt trebuința, în
calitate de Francez, de a răspunde la semi-
invitațiunea excelentului meu amic d. Ure-
chia, de a proba Maghiarilor, că monarhia
franceză era deja înfloritoare pe timpul cînd
Árpád nici nu se născuse”.

Bietii antreprenori! rău le merge cu
tîmbălăul! Europa nu se lăsa a fi așa de
lesne... maghiarizată.

Metropolitul Ghenadie.

Față cu agitațiile din țeară guvernul a
provocat o întrunire intimă la d. Stoicescu,
ministru de lucrări publice. D-nii G. Măr-
zescu și P. Grădîșteanu, convocați anume pen-
a-și explica atitudinea lor ostilă guvernului
în chestia Metropolitului-Primat, au refuzat
să se prezente.

Au luat cuvîntul la această întrunire:
D. Dim. Sturdza, spunînd că nu va convoca
corpurile legiuitoare în sesiune extraordinară
pentru alegerea altui Metropolit-Primat și nu
va da în judecată pe d. Lahovary, cum pre-
tindeau gazetele de opoziție; d. Gr. Păucescu,
zicînd că în chestia Metropolitului guvernul
s'a precipitat; d. Eug. Stătescu, apărînd gu-
vernul și spunînd că opoziția, cînd va veni
la putere, nu are decît să dea pe fostul Me-
tropolit în judecata Curții de cascație și astfel
să-l reabiliteze; d. V. Lascar, desaprobînd
guvernul și pronunțîndu-se în sensul dlui
Păucescu, și în fine d. P. Poni, ministrul cul-
telor, explicînd canoanele și zicînd că ele ar
îndreptăți procedura guvernului în urma ho-
tărîrii Sinodului.

Nu s'a luat nici o altă hotărîre.

*

Cetim în „Epoca”:

„Un număr foarte mare de cetățeni s'au
înscris deja pentru pelerinajul ce se va or-
ganiza Duminecă la Căldărușani.

„Cortegiul de trăsuri cu pelerini va
pleca Duminecă la amiază, după întru-
nirea publică ce se va ține în dimineața ace-
lei zile la Dacia.

„Se anunță venirea mai multor cetățeni
din Craiova și Ploiești”.

*

Tot „Epoca” scrie următoarele:

„Întrunirea publică din Iași, fixată pe
Sîmbătă, s'a amînat pentru săptămîna viitoare,
din cauza pelerinajului de Duminecă la Căldă-
rușani.

„Tot din această cauză s'a amînat cu că-
teva zile și întrunirea din Galați, fixată pe
Luni.

*

Din același ziar:

„În vederea pelerinajului monstru la
Căldărușani, ce se va organiza Duminecă, gu-
vernul n'a hotărît încă nimic, căci îi e teamă
de chie unui partizan ai seî, cari prevîzînd
noue măsuri militare sînt decîși a se pune
în fruntea cortegiului.

„Măne să întrunește consiliul de minis-
tri a pentru avisa asupra acestei chestiuni”.

*

Ziarele liberale au publicat o declarație
a Metropolitului Ghenadie, în care acesta se
declară mulțumit de chipul cum a fost con-
dus la mînăstirea Căldărușani și de tratarea
ce i-se dă acolo.

Acum ziarele de opoziție publică o pe-
tiție a Metropolitului către Regele, din care
rezultă că e brutalizat, de cei-ce-l suprave-
ghează, ca un ordinar făcător de rele.

Eată acea petițiune în întregime sa:

„Sire!

„După-cum știți, în ziua de 22 Maiu am
fost răpit ilegal și neomeneste de pe scaunul
de Metropolit-Primat al României, scaun sfînt
al bisericii noastre creștine ortodoxe, înzes-
trat cu drepturi politice la care țeara m'a
ales și Maiest. Voastră m'a întărit. O jude-
cată nedreaptă și necanonică, o conjurație și
o mîna ocultă, îngruind bunătațea Maiestății
Voastre îmi ia aceste drepturi date de țeară
și întărite de Voi, alesul națiunii. Modul cum
am fost smuls din aceste drepturi fără învoi-
rea legală a Maiestății Voastre strigă răsplă-
tire la cer.

„Aștept în liniște și cu răbdare în D-zeu
ca Maiestatea Voastră să facă dreptate. Pînă
atunci fiind în drepturile mele de Metropolit-
Primat, rog bunătațea Maiestății Voastre să
poruncească a-mi se pune la dispoziție, cel
puțin hainele ce zilnic mi sînt necesare.

„Am cerut mereu aceasta celor în drept
și priu viu graiu și prin scris, dar' n'am
fost auzit.

„Stau în miserie ca un criminal, cu
aceeași cămașă pe mine, cu care am fost
furat de pe scaunul meu legitim. Fapt fără
păreche în istoria noastră.

„Vîndut de frații mei ca dreptul Iosif,
stau aici în m-rea Căldărușani, unde s'a găsit
cu cale să fiu aruncat și străjuit ca cel mai
mare făcător de rele.

„Îngrădit cu pacea și liniștea sufletească,
aștept în curînd ca frații mei să-și recu-
noască păcatul și Maiestatea Voastră să facă
dreptate, reîntorcîndu-mă în drepturile mele.

„Sînt al Maiestății Voastre prea plecat
și supus serv rugător către D-zeu”.

† Ghenadie, Metropolit-Primat.

ASTRA.

Direcțiunea despărțimentului XXVI al
Asociațiunii ne trimite spre publicare urmă-
torul

Concurs.

Adunarea generală a despărțimentului
subscris încă în anul 1894 a decis a da două
premii a 25 fl. acelor învățători din raionul
despărțimentului său, cari s'au distins în cul-
tivarea grădinaritului și aliorii de pomi, spre
care scop se provoacă toți acei domni învê-
tători, cari voesc a obține aceste premii, ca
să-și aștearnă rugărilor instruite cu atestat
din partea senatului școlastic (care sînt conțină
câți și ce fel de pomi au altoit și cu ce re-
sultat în anul 1894/5) subscrisei direcțiuni
pînă în preziua adunării generale din acest
an, care se va ține în 11 Iulie st. n.

Dela direcțiunea despărțimentului XXVI
al Asociațiunii transilvane.

Reghin, în 4 Iunie 1896.

Iosif Popescu,
secretar.

P. Barbu,
director.

REVISTA PRESEI.

Presă română.

„Gazeta Transilvaniei” (nr. 120) se ocupă
în prim-articolul intitulat: „Clerul și drep-
turile cetățenești” cu gravele dispoziții
ale proiectului despre judecătura Curiei contra
agitației preoților la alegeri. Articolul con-
stată, că aceste grave măsuri s'au luat în
prima linie contra partidei populare, dar' că
devenite odată lege ele vor apăsa asupra în-
tregii preoții din Ungaria, contribuind și mai
mult la înăsprirea luptei dintre stat și biserică,
de oare-ce aici nu-i în joc numai interesul
popoarelor nemaghiare, ci și interesul clerului
unguresc, care însuși a luptat de atâtea-ori
pentru desnaționalizarea popoarelor nemaghiare,
al căror ajutor îl vînează azi.

Presă străină.

„Deutsches Volksblatt” din 10 Iunie n.
scrie din incidentul imposantei adunări din
Prater un frumos articol intitulat: „Jos cu
Judeo-Maghiarii!” Eată-l în traducere fidelă:
„Adunarea de ieri a reuniunii creștin-so-
ciale din Viena, prin care s'a declarat în cel
mai aspru mod război judeo-maghiarimii, e
astăzi la ordinea zilei. Puternica logică a
expunerilor singuraticilor oratori, însoțite de
nesfîrșite aclamațiuni ale însuflețirii și apro-
bării, critica aplicată expunerilor despre ne-
suferitele stări judeo-maghiare, au provocat o
adâncă impresiune, care se va răsfîrî de
sigur asupra păturilor largi ale poporului.

Mai mult ca 6000 de persoane stăteau
alipit cap la cap în vasta sală a restoran-
tului Swoboda din Praier și cel puțin tot
atâtea persoane ne mai încăpînd în sală, au
trebit a încungiura localul adunării.

Pînă în stradă stăteau îmbulziți din cale
afară masele de oameni, spre a prinde dela
orator, câte o vorbă care străbătea prin fere-
strele deschise în stradă și spre a contribui și
ele la aclamațiunile și aprobările, cari rîsu-
nau în stradă ca tunetul unui orcan.

Nimeni nu s'a putut retrage de sub pu-
ternica impresie, exerciată de oratori cu splen-
didele lor detalieri, prin cari ilustrau jocosia
judeo-maghiarimii.

În profundă liniște asculta mulțimea de
mai multe mii de capete detaliurile raportoru-
lui nostru, a d-lui August Schreiber, care
ilustră basat pe numeroase exemple actele bar-
bare săvîrșite de brutala volnicie a stăpîni-
torilor jidoviști ai Ungariei asupra oprimatelor
popoare nemaghiare și sfîrni adevărată fur-
ună de aplause, cînd în cuvinte îndăcărâte
aminti pe acei martiri, cari, ca niște credin-
cioși apărători ai naționalității poporului lor
au trebuit să-și jertfească liniștea traiului și
libertatea din cauza iubirii lor de neam.

Vorbirea Drului Lueger, care propove-
dua într'un mod admirabil expediția cruciată
contra adversarilor nostri, părea o declarație de
război maghiarimii degenerate. Cînd aminti
dînsul suferințele popoarelor nemaghiare și
promise, că Austriacii vor primi la sine aceste
popoare, un orcan de aplause rîsună în sală,
barbați și femei se ridicară de pe scaune și
începură a flutura batistele...

Cea mai puternică impresiune o stîrnî
Dr. Lueger prin citirea notiței lui „Alkotmány”
despre scandalosul cas de leasă maiestate, să-
vîrșit în Tolna-Tamási. Cîteva minute cea
mai profundă iritare domni în sală. Strigă-
tele de „Jos cu canaliiile!” „Nemai auzit!”
„Jos cu Judeo-Maghiarii!” rîsunau din sute
și mii de guri... Abia cu greu reuși Dr.
Lueger a-și continua vorbirea pe care o ter-
mină în câteva entusiaste cuvinte de îmbărbă-
tare la luptă. O furtună de aplause cum
n'am mai auzit! Isbucni după terminarea vorbirii.

Mulțimea de mai multe mii de capete
întonă apoi marșul lui Lueger și între strigăte
de „Hoch” la adresa omului poporului porni
spre casă.

În Prater mai domni încă pînă noaptea
tîrziu cea mai viuă mișcare, ear' capelele
musicale ale diferitelor restaurațiuni cîntau
earăși și earăși marșul lui Lueger...

În numărul seu din 11 Iunie n. același
ziar scrie sub titlul „Contra Judeo-Ma-
ghiariilor”, că marea reușită a adunării
din Prater o dovedește clar și țînuta observată
față de aceasta.

Cea mai mare parte a acesteia se măr-
ginește a da scurte rapoarte despre decursul
adunării, fără a cuteza să combată vorbirile
ce s'au rostit și hotărîrile ce s'au luat acolo.

Dar' nici această aparentă indiferență
nu le poate ajuta mult, căci o foaie jidovească
ș. a. „Wiener-Tagblatt” recunoaște
fără nici un încungiur deosebita însemnătate
a adunării. „Adunarea monstră din
Prater și înfăcărata vorbire de
luptă și război a Dr. Lueger formează
un succes, un succes, care va străbate departe,
un succes care va face o profundă impresiune”,
scrie la loc de frunte numita foaie. — „Or-
ganul de partid al Drului Lueger nu exage-
rează de astă-dată absolut de loc însemnătatea
acestei fulminante enunțțiuni”.

CRONICĂ

Sibiu, 13 Iunie n. 1896.

† Dr. Alexandru Grama.

Archidieceasa Blajului a îndurat earăși
o mare pierdere. Ieri d. a. la 6 ore a
încetat din viață academicul Dr. Alexandru
Grama, rectorul seminarului teologic. Rê-
posatul a fost cel mai tîner membru al capi-
tului metropolit din Blaj, un bărbat
erudit multilateral, harnic și de valoare.
Pierderea neașteptată ce i-se aduce bise-
ricii unite prin moartea lui, e fără îndoială
foarte simțită, mai ales în centrul metropo-
liei, și va deștepta regrete sincere, la cari
și noi ne asociem.

Dr. Alexandru Grama a fost numai de
46 ani, și era robust și sănătos; moartea a
venit pe neașteptate. Născut în Blaj, acolo a
absolvat liceul și teologia, ear' după aceea a
fost trimis la Viena, în institutul pentru teo-
logia sublimioară, numit „Augustineum” unde a
luat la câțiva ani doctoratul în teologie.
În Blaj a ocupat mulți ani catedra de istorie
bisericească și dreptul canonic la seminarul
teologic. La 1889 a fost ales canonic me-
tropolitan, și totodată denumit rector la se-
minar și director al internatului de fetețe.
La ultima alegere de metropolit era un candidat
foarte serios al clerului, și ca nu cumva să se
împarte voturile prea tare, răposatul, într'un
mod vrednic de laudă, a resignat și a
facut, ca să nu voteze asupra dînsului.
Dr. Grama este un nume cunoscut și în
literatură, prin cîteva cărți bune istorice
(istoria bisericească universală; Istoria bise-
ricii unite) și cîteva scrieri apologetice,

critice, literare. A fost mult timp redactor
la „Foaia bisericească” din Blaj, ear' după
încetarea ei, a fost printre acei preoți din ge-
nerațiunea tînră, cari au întemeiat „Uni-
rea”, al cărei colaborator a fost necontenit.

De însemnat, că într'un interval de timp
relativ scurt, din Ianuarie și pînă acum au
murit trei frați Grama: Iustinian, com-
erciant în Budapesta, Ioan și apoi Ale-
xandru în Blaj. Familia răposatului a exmis
următorul necrolog:

Subscriși cu inimă frîntă de durere aduc
la cunoștință tuturor rudeniilor și cunoscuților,
că iubitul lor frate și cumnat Dr. Alexandru
Grama, canonic metropolit, astăzi la 6 ore
seara în anul al 46-lea al etății și al 23-lea
al preoției, și-a dat sufletul în mîinile Crea-
torului seu. Rămășițele pămîntești ale scum-
pului răposat se vor așeza într'u spărea de în-
vierii Duminecă, în 14 a. c., la 4 ore d.
a., în cîmîterul comun. Rugați-vă pentru el!
Blaj, în 12 Iunie 1896. Ana m. Pop, Lu-
liana m. Vancea și Amalia Grama, surori.
Maria Grama, Stefan Pop și George Vancea,
cumnată și cumnați.

*

Examen în Sadu. Ni-se scrie: În
7 Iunie n. a. c. s'a ținut examenul dela școala
confesională gr.-or. din Sadu. Fiind în ziua
precedentă adunarea învățătorilor despărțî-
mentului Sibiu tot aci, învățătorii toți au rîm-
mas de an luat parte la examen. Pe la 9 ore
a. m. s'a început examenul clasei I. sub con-
ducerea on. domn protopresbiter Ioan Papiu,
luând parte pe lângă învățători, alți străini și
o mulțime din poporul din Sadu. Examenele
celor 3 clase s'a urmat unul după altul. La
clasa I. și mai ales la a II-a s'a putut ob-
serva, că învățătorii au făcut cu elevii mai
mult un fel de mecanism — abandonat as-
tăzi de toți pedagogii — căci toate răspun-
surile au fost recitate, ba s'a observat, că
unele întrebări au fost mai dinainte anumit
predate elevilor spre învățare de-a rostul. Se
poate oare crede, că un elev al clasei a II-a
să poată răspunde, fără a se cugeta puțin, la
o întrebare, cum a fost d. e.: „Spune, copile,
cât e de 6-ori 267?” și elevul îndată rîspun-
de: de 6-ori 267 fac 1602. Cred că la o
astfel de întrebare nici chiar învățătorul în-
trebător, sau alți învățători nu erau în stare
a răspunde fără de puțină cugetare, cum a
făcut o acel elev. Trec la examenul clasei a
III-a. Deja dela începutul aceluia examen s'a
putut observa, că învățătorul acelei clase, dl
Teodor Necșa, deja cunoscut de învățător de
frunte, își cunoaște chemarea sa, căci toate
răspunsurile elevilor au fost astfel, încît se
vedea ceea-ce răspund și înțeleg. Nimic de-a
rostul, ci totul în mod narativ după pricepe-
rea elevilor; manual înaintea învățătorului nu
s'a vîzut. La tractarea religiunii, care este
cel dintăiu obiect de învățămînt, mai la toate
zisele lui Christos venia cu câte un exemplu
din viața practică. La tractarea limbii ma-
terne aci intră în gramatică, aci în istoria
naturală sau fizică, așa după-cum fi da oca-
siune propozițiunile cetice. Tot asemenea au
tratat și obiectele următoare, dar la istorie
mai ales, unde spune elevul, că numai astfel
a putut a se așeza aici popoare străine, fiind
noi desbinați, și de aci se luăm învățătura a
fi întotdeauna uniți în cugete, uniți în sim-
țiri, dacă vom a delătura relele ce mereu
vin asupra noastră. Regii Ungariei mai în-
semnați îi aduce în legătură cu cei mai în-
semnați domnitori ai României, așa: pe Mir-
cea și luptele lui cu Turcii la Rovine, Stefan-
cel-mare și luptele lui cu Polonii la Suceava,
cu Turcii la Racova și Rîsboeni, fuga lui la
castel, cîntînd o strofă din cîntecul: „Pe
o stîncă neagră” și alte multe exemple și
evenimente, ce la alte examene nu se mai
aud, așa încît după constatarea celor de față,
dl învățător Teodor Necșa a parcurs prea
mult material de învățămînt. Ear' în fine mai
mulți elevi prestează un octolog, prin ca.e se
combat credințele deșerte ale poporului no-
stru, așa credința despre solomonari, vîrco-
laci, sîrbătorile băbești, trasul clopotelor la
vremuri grele ș. a. toate spre luminarea po-
porului; cu un cuvînt un examen ce poate
servi drept model la ceilalți învățători. Deci
cu toții urăm învățătorului Teodor Necșa
energie pe acest teren, ca să poată declara
și alte comune în cari eventual va mai servi
numitul de învățător, cum au declarat Sădenii,
că de cînd susțu comuna Sadu, un așa exa-
men splendid nu s'a mai pomenit. Sadu, 8
Iunie 1896.

Un Sădean.

*

Studentii naționali. Din Viena ni se
scrie cu datul 11 Iunie următoarele: „Socie-
tatea croată academică „Zvonimir” a ținut un
mare și important comers. Mai to ate na-
ționalitățile monarhiei erau re-
presentate, apoi Rușii, Bulgarii etc. Stu-
dențiimea română din Viena
încă era reprezentată prin opt
studenți, cari purtau tricolo-
rul național pe piept. Românii
fură foarte călduros salutați, și un orator
aduse frumoase elogii neamului românesc. La
aceste a răspuns domnul st. med. Tit Perția,
vorbînd despre chemarea poporului croat și
român, despre datoriunile naționale. Tînerul
vorbitor a produs o însuflețire n-descriptibilă.
Detrăgîndu-i comisarul polițienesc cuvîntul,
studenții croați îl ridicară în triumf pe umere
purtându-l prin sală. Studenții români pără-
sîră apoi între animate și imponente ova-
țiuni sala.

*

În audiență. Alaltăieri au fost au-
diențe generale la Maiestatea Sa. În lista
celor-ce au obținut audiență gîsim ca al doilea
pe Excelența Sa Miron Romanul, ear' mai la
vale pe P. S. Episcopul Mețianu.

*

**Proces de presă în contra socia-
listilor.** În August anul trecut a apărut în
„Népszava” un articol, în care se ridica acușă
gravă în contra unor funcționari publici din
Seghedin. Aceștia au intentat proces numitei
foi, ear' procesul s'a pertractat alaltăieri în

Budapesta. Acusat a fost Silberberg, prim-
redactor al foii socialiste și pe atunci șeful
partidului social-democrat. Silberberg a de-
clarat că n'a scris el articolul incriminat, dar'
6 martori fosti colegi de principii, au fasionat
în contra lui. Pe baza acestor fasiuni curtea
cu jurați l'a osîndit pe Silberberg la 5 luni
temniță și 120 fl. amendă în bani.

*

Țarul la Viena. Țarul Nicolae al
II-lea va merge în luna lui August la Viena,
pentru de a face vizită Monarchului nostru.
Foile, cari anunță știrea aceasta, nu-i dau
importantă politică.

*

Doamna Bánffy. În zilele trecute au
publicat toate foile ovreiești din capitală re-
clama la adresa doamnei Bánffy, ca ea s'ar
fi întălnit în Os-Budavár cu Archiduceasa Ste-
fania, care ar fi îmbrățișat-o cu căldură și
s'ar fi întreținut cu ea timp îndelungat. „Pester
Lloyd” vine însă acum la vre-o cîteva zile și
desminte senzaționala știre, în felul acela, că
de fapt nu cocoana Bánffy, ci soția lui Baden
a fost distinsă de către Archiduceasa. Dacă
luăm în considerare faptul acesta, pe urmă și
condițiunile, între cari s'a fi decis „Pester
Lloyd” să dea desmîntirea, trebuie să compă-
timim pe biata doamnă Bánffy.

*

Recunoașterea presei. Mica Norve-
gie a întrecut într-o privință toate statele din
Europa, recunoscînd oficios marea însemnătate
a presei. Dieta din Christiania anume a ho-
tărît unanim înființarea unui stipendiu de stat
de 2000 fl. pe seama zărilorilor. Firește, că
presa norvegiană a ziaristilor. Firește, că
satisfacție, de oare-ce prin ea se recunoaște,
că statul e dator a sprijini direct activitatea
presei. — Și cînd te cugeți că de turbat
e prigonită de stat presa majorității din țeara
noastră?

*

Creșterea armatei în România.
„Monitorul” publică decretule pentru înfiin-
țarea de 2 batalioane nou de vînători, 32
batalioane de miliție pedestră și a 4 noue ba-
terii de artilerie. — Toate se înființează pe
ziua de 1 Octomvrie.

Mai nou.

Dela Ligă.

Societățile „Carpății” și „Dacia-
Traiană”, după informațiile „Epocii”,
vor fusiona cu „Liga culturală”, punînd
capitalul lor de cîteva mii de lei la dis-
poziția noului comitet al Ligei.

„Dacia-Traiană” are peste o mie
de membri, cari vor trece la „Liga cul-
turală”.

Toți aceia p. t. domni și p. t.
doamne, cari din incidentul morții
mult regretatei mele fiice

Amalia,

au grăbit a ne consola atât personal
cît și prin adrese de condolență —
binevoiască a primi pe această cale
mulțumitele noastre cele mai profunde.

Cluj, la 10 Iunie 1896.

În numele familiei:

Văd. Ana Roșescu,
întîristată mamă.

Vestimente de bast din mătășă dură fl. 8.50

pînă la 42,75 pentru materie în robă com-
pletă — Tussors și Schantungs-Pongees —
precum și mătășă-Henneberg albă, neagră și
colorată dela 35 cr. pînă la fl. 14.65 de metru,
— leită, vergată, muștrată, damaturi etc.
(circa 240 diferite calități și 2000 colori diferite
și desemnuri) liferes în casă liber de port și
de dare. Mostre la cerere. Pentru Elveția porto
postal duplu. [122] 20—51

Fabrica de mătășă G. Henneberg

